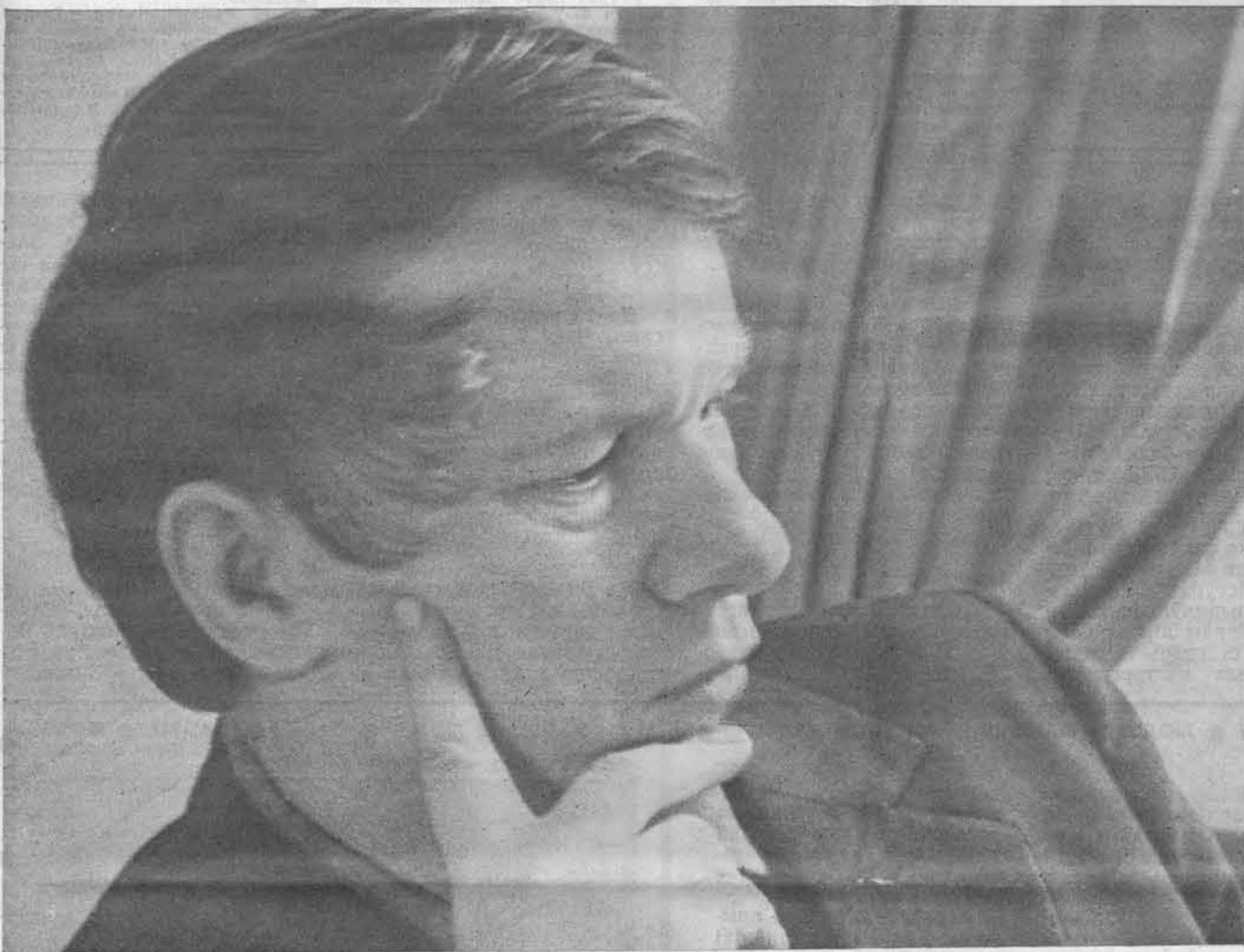

Голас Радзімы

№ 48 (1361) СНЕЖАНЬ 1974 г. ВYДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СВЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ ГОД ВYДАННЯ 19-ТЫ ЦАНА 2 КАП.

УЛ. КРАСНОАРМІЙСКАЯ 9
ГОС. С-КА ИМ. ЛЕНИНА

Чытачам «Голасу Радзімы» добра вядома імя беларускага пісьменніка Васіля Быкава. На старонках газеты друкаваліся яго апавяданні, была цалкам змешчана на англійскай мове апавесць «Альпійская балада». Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, В. Быкаў сваю творчасць прысвяціў адлюстраванню гістарычнага подзвігу савецкага народа, у дасканалай мастацкай форме ўславіў веліч гэтага подзвігу ў імя Радзімы і чалавечнасці. Беларускаму пісьменніку Васілю Быкаву за апавесці «Дажыць да святання» і «Абеліск» прысуджана Дзяржаўная прэмія СССР 1974 года ў галіне літаратуры. Урывак з апавесці В. Быкава «Дажыць да святання» друкуецца на 6 стар.

НАПЯРЭДАДНІ СВЯТА КАСТРЫЧНІКА БЫЛІ АБ'ЯУЛЕННЫ ІМЭНЫ ЛАЎРЭАТАУ ДЗЯРЖАЎНАЙ ПРЭМІІ СССР У ГАЛІНЕ НАВУКІ, ТЭХНІКІ, ЛІТАРАТУРЫ, МАСТАЦТВА І АРХІТЭКТУРЫ. ГАНАРОВАЕ МЕСЦА У ГЭТЫМ СПІСЕ ЗАЙМАЮЦЬ ПРАДСТАЎНІКІ БЕЛАРУСКАЙ ІНТЭЛІГЕНЦЫІ. ВЫШЭЙШАГА ПРЫЗНАННЯ УДАСТОЕНЫ РАБОТЫ СЕЛЕКЦЫЯНЕРАЎ - БУЛЬБАВОДАЎ П. АЛЬСМІКА, М. ДАРОЖКІНА, М. ГАНЧАРОВА, І. АДАМАВА, Л. ПАНЦЮХІНАЙ, А. ПУЗАНКОВА, І. СЯМЭНАВАЙ, З. РАМНЁВАЙ, С. КУПЧЫНАЙ, М. ШАПЯЛЬКЕВІЧА, Я. ДЗЯМІДКІ І А. АМБРОСАВА. ДЗЯРЖАЎНАЙ ПРЭМІЯЙ АДЗНАЧАНЫ ТАКСАМА ДЗВЕ АПОВЕСЦІ В. БЫКАВА. У ГЭТЫМ НУМАРЫ МЫ ПРАДСТАЎЛЯЕМ ЛАЎРЭАТАЎ І ІХ ТВОРЧАСЦЬ.

ПЕРШЫЯ СЯРОД ЛЕПШЫХ

БУЛЬБА: АРХАІЗМ ЦІ НЕАБХОДНАСЦЬ — ПРЫРОДУ
МОЖНА ПАПРАВИЦЬ — ІМУНІТЭТ ДА УСІХ ХВАРОБ
— «АГЕНЬЧЫК» ЗАВАЁЎВАЕ ЕЎРОПУ — У ГАМЕ ТОЛЬКІ
РЭКАРДСМЕНЫ

«Падумаеш — бульба! — можа сказаць дасведчаны чытач. — Навошта такія клопаты аб ёй? Вядома ж, што доля яе ў нацыянальнай беларускай кухні змяняецца з кожным годам. Вось і статыстыка сведчыць — бульбу з абедзеннага меню беларусаў зараз улёўнена «выціскаюць» мяса, малако, рыба, садавіна і шмат якія іншыя высокакажыўныя прадукты».

Але тое ж Цэнтральнае статыстычнае ўпраўленне БССР прыводзіць і іншыя лічбы: вытворчасць «другога хлеба», як па праву называюць у нас бульбу, расце ў рэспубліцы з году ў год. І не варта шукаць у гэтым супярэчнасцей. Па-першае, беларусы забяспечваюць сваёй бульбай іншыя братнія савецкія рэспублікі, а па-другое, бульба па-ранейшаму застаецца адной з галоўных кармавых і тэхнічных культур. Вось чаму беларускае бульбянае поле дае зараз 15 працэнтаў саюзнай і 5 працэнтаў сусветнай вытворчасці гэтага прадукта. Вось чаму неаслабную ўвагу да яе працяляюць селекцыянеры

ўсяго свету. А таму асабліва гонару заслужваюць работы беларускіх вучоных, якія стварылі лепшыя ў свеце гатункі бульбы.

— Вывесці новы сорт бульбы даволі проста, — жартуе загадчык лабараторыі селекцыі Беларускага навукова-даследчага інстытута бульбаводства і плодаагародніцтва, заснавальнік беларускай школы бульбаводства акадэмік Пётр Альсмік. — Для гэтага трэба з двух тысяч гатункаў, што маюцца пад рукой, і двухсот тысяч гібридных сеянаў выбраць неабходныя, скрываваць іх паміж сабой і гадоў 10—15 выхоўваць атрыманага «нашчадка». Потым пераканацца, што ён, нягледзячы на ўсе старанні, няўстойлівы да аднаго з паўсотні захворванняў, і... пачаць усё спачатку. Не пройдзе і дваццаці год, — працягвае Пётр Іванавіч, — як справа рушыць з месца.

У гэтым жарце ёсць свая доля ісціны. Усё доўгае працоўнае жыццё акадэміка — патомнага беларускага земляроба, Героя Сацыялістычнай Працы — аддадзе-

на селекцыі. Першыя са сваіх лепшых сартоў, за якія ён зараз і ўдастоены Дзяржаўнай прэміі СССР, П. Альсмік са сваімі вучнямі вывёў пасля дзесяцігоддзяў працы. Яшчэ будучы студэнтам Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі ён пачаў доследы з бульбай. Спачатку малады вучоны працаваў на маленькай аграамічнай станцыі, потым — супрацоўнікам лабараторыі новых сартоў, а з арганізацыяй Інстытута бульбаводства і плодаагародніцтва ўзначаліў у ім лабараторыю.

Характэрная асаблівасць работы, адзначанай Дзяржаўнай прэміяй СССР, — яе калектывізм. У «пашпартах» новых сартоў бульбы — дванаццаць «бацькоў». Гэта вучоныя з трох лабараторый двух рэспубліканскіх інстытутаў. Усе яны — вучні або паслядоўнікі старэйшыны беларускай селекцыі. З 1957 года калектыву вывёў, размножыў і перадаў гаспадаркам восем новых высокапрадуктыўных сартоў бульбы. Назвы іх сёння вядомы не толькі савецкім, але і многім замежным вучоным-аграрнікам. «Лошыцкая», «тэмп», «кандыдат», «Паўлінка», «агеньчык», «разварыстая», «беларуская ранняя» і «крухмалістая» сваімі выдатнымі якасцямі стварылі сабе на зайздрасць гучную вядомасць. Што ж гэта за якасці?

— Яшчэ нядаўна асноўным паказчыкам сорта была яго ўраджайнасць, — расказвае Пётр Іванавіч. — Мы не забыліся аб ёй, але ўвялі ў характарыстыку сваіх «гадаванцаў» шэраг новых, не менш важных патрабаванняў. Гаворачы вобразна, мы вырошчваем не столькі ўраджай клубняў, колькі ўраджай крухмалу. У «лошыцкай», «тэмпе», «беларускай крухмалістай», «разварыстай» доля крухмалу даходзіць да 25 працэнтаў. Гэ-

Герой Сацыялістычнай Працы, акадэмік АН БССР Пётр АЛЬСМІК.

[Заканчэнне на 2-й стар.]

ЗАЎТРАШНІ ДЗЕНЬ МІНСКА

Савет Міністраў рэспублікі прыняў пастанову «Аб карэктыві генеральнага плана горада Мінска і праекта планіроўкі яго прыгараднай зоны». Па просьбе журналіста В. ШАНЬКОВА гэтую падзею каменціруе намеснік начальніка галоўнага архітэктурна-планіровачнага ўпраўлення Мінгарвыканкома Я. ЛІНЬВІЧ.

— Яраслаў Львовіч, чым выклікана карэктыва генплана сталіцы нашай рэспублікі?

— Прычын для гэтага было нямала. З пачатку распрацоўкі генеральнага плана Мінска мінула ўжо больш як дзесяць год. Закладзены ў ім прынцыпы рэканструкцыі і развіцця горада, як паказала практыка, у аснове сваёй жыццёвыя і правільныя. Разам з тым новыя галіны прамысловасці, якія хутка развіваюцца ў горадзе, расшырэнне навуковых і навучальных устаноў унеслі істотную папраўку ў прагноз росту насельніцтва. У Мінску быў зарэгістраван мільённы жыхар не ў 1980 годзе, як меркавалася, а на восем гадоў раней.

Пасля зацвярджэння ў 1965 годзе генеральнага плана былі распрацаваны комплексная схема развіцця гарадскога транспарту, якая прадугледжвае збудаванне метрапалітэна, і праектнае заданне аб'яднання на базе Вілейска-Мінскай воднай сістэмы. Вялікі аб'ём работ выкананы ў частцы планіроўкі цэнтра сталіцы. Да сказанага варта дадаць узросшыя магчымасці будаўнічай індустрыі і тэндэнцыю да павышэння паверхавасці будынкаў, якая намяцілася ў апошнія гады.

Натуральна, гэтыя і шэраг іншых прычын запатрабавалі перагледзець генплан і намяціць прагнозы развіцця сталіцы рэспублікі да 2000 года.

— Што можна сёння сказаць аб ходзе ажыццяўлення генеральнага плана Мінска?

— У апошнія гады горад бурна рос і развіваўся. Асабліва інтэнсіўна вылося жыллёвае і культурна-бытавое будаўніцтва. Адначасова строга захоўваліся палажэнні генплана аб забароне ўзвядзення новых прадпрыемстваў у межах горада. Удасканалася планіровачная структура забудовы. Больш буйнымі сталі жыллыя раёны. З'явіўся шэраг добраўпарадкаваных сквераў, бульвараў і месц адпачынку.

Далейшае развіццё атрымаў агульнагарадскі цэнтр. Цяпер фарміруецца забудова ўздоўж водна-зямлянага дыяметра і Паркавай магістралі. Тут узводзяцца комплекс грамадскіх будынкаў і інстытутаў, гандлёвыя ўстановы, будынкі праектных арганізацый, Дзяржбуда БССР, спартыўны гарадок, танісны корт. Намечана будаўніцтва 24-павярховага будынка гасцініцы «Беларусь», Палаца піянераў, комплексу інстытута фізкультуры, выставачных павільёнаў і іншых.

Вялікая ўвага ўдзяляецца развіццю магістральнай сеткі, бяспеды руху транспарту і пешаходаў. Будаўніцтва магістралей выдзяляецца з улікам перспектывага росту аўтапаркаў. Вырашаецца праблема вываду грузавага руху з цэнтра.

— Якія новыя палажэнні ўнесены ў генплан?

— Яшчэ большую выразнасць атрымае водна-зямляны дыяметр, як прынята называць раку Свіслач з каскадам існуючых і будучых вадасховішчаў, паркаў і сквераў. Гэта паласа дапоўнілася водна-зямляным кольцам рэчак Сляпянка і Лошыца, стварыўшы непарторную кампазіцыйную аснову архітэктурна-планіровачнай структуры ўсяго горада. Новы выгляд набудзе агульнагарадскі цэнтр. Яго развіццё цяпер ідзе ў напрамку ўсіх асноўных магістралей, якія звязваюць «ядро» горада з новымі жылымі масівамі.

Прадугледжваецца ансамблевая забудова жылых і грамадскіх комплексаў, вуліц і плошчаў. Важнай умовай рэалізацыі генплана стала комплекснасць пры праектаванні і будаўніцтве.

— Што новага ўнесена ў планіроўку прыгарадаў?

— Пастаўлены задачы больш поўнага выкарыстання тэрыторыі прыгараднай зоны і найстражэйшай аховы прыроднага асяроддзя. Вызначаны шляхі комплекснага вырашэння пытанняў, звязаных з рэгуляваннем росту горада, удасканаленнем сістэмы гарадскога і сельскага рассялення і культурна-бытавога абслугоўвання мінчан і жыхароў прыгарадаў.

Прадугледжаны мерапрыемствы па захаванню прыродных ландшафтаў, павялічэнню плошчаў лясоў, будаўніцтва вадасховішчаў. Пры гэтым сістэма азелянення і аб'яднання будзе адной для горада і прыгарадаў. У якасці аднаго з прыкладаў рэалізацыі гэтых планаў трэба назваць разгорнутае будаўніцтва Драздоўскага вадасховішча. У перспектыве 24 зоны адначасова змогуць забяспечыць паўнацэнны адпачынак у выхадныя і святочныя дні амаль мільёну чалавек.

Рэалізацыя генплана ў яго цяперашнім выглядзе зробіць Мінск яшчэ больш прыгожым і зручным для жыцця і працы людзей.

«ГАРЫЗОНТ» НА ЭКЗАМЕНЕ

Спаўняецца 20 год з дня пачатку выпуску першага беларускага тэлевізара. Да гэтай падзеі Маскоўскі культурна-прымеркаваў выстаўку-продаж, арганізаваную ў сталічным магазіне «Эфір». На ёй былі прадстаўлены сучасныя мадэлі тэлевізараў «Гарызонт-104» і «Гарызонт-204».

Выстаўка-продаж выклікала жывейшую цікавасць у масквічоў і гасцей сталіцы. Яе наведвалі некалькі тысяч чалавек. Аб поспеху выстаўкі сведчыць і той факт, што за дзесяць дзён было прададзена столькі ж апаратаў, колькі за апошнія дзесяць месяцаў. Асаблівай папулярнасцю карыстаўся «Гарызонт-104» — адзіны серыйна выпускаемы ў нашай краіне тэлевізар першага класа з самым вялікім экранам —

67 сантыметраў па дыягале.

Наведвальнікі выстаўкі-продажу выказалі шмат добрых пажаданняў. Шэраг прапанов па палепшэнню выкананні адлюстравання, выкавага выгляду, па змяшэнню вагі апаратаў улічаны канструктарамі заводу. Многія з гасцей пакінулі свае запісы ў кнізе водгукаў і прапанов.

Вялікая цікавасць была праяўлена да будучых вырабаў аб'яднання. У бліжэйшы час на змену дзеючай мадэлі прыйдзе «Гарызонт-206», у сярэдзіне 1975 года пачнецца выпуск тэлевізара «Гарызонт-107», у якога замест барабаннага пераключальніка будзе электроннае (сенсорнае) кіраванне. Аб'яднанне рыхтуецца да выпуску тэлевізара з каларовым адлюстраваннем.

Л. САРОЧКІН.

Сто тысяч тон штапельнага валакна атрымана на Магілёўскім камбінаце сінтэтычнага валакна імя Леніна з пачатку пуску першай чаргі прадпрыемства. Гэта падзея адбылася на адзінаццаць месяцаў раней намячанага тэрміну.

НА ЗДЫМКУ: брыгада апаратчыкаў 8-й тэхналагічнай лініі змены № 3, удастоена гонару выпусціць юбілейную тону валакна. Злева направа — Ф. ЧЫЖОУ, Н. ЦЮХЦЯВА, А. БАРАВІКОУ, Л. МАРДАСАВА, М. КАРАНКЕВІЧ і В. ДУМЧЫКАУ. Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

КОНВЕЙЕР ТОВАРОВ ДЛЯ НАРОДА

В центре внимания стран — членов СЭВ постоянно находятся вопросы развития легкой промышленности, которая непосредственно влияет на повышение жизненного уровня населения стран социалистического сотрудничества.

Корреспондент АПН Вадим ЖОВНЕР обратился к председателю Постоянной комиссии СЭВ по легкой промышленности Йозефу КОПЧЕ с просьбой ответить на несколько вопросов.

— Расскажите, пожалуйста, товарищ Копча, как сотрудничество в рамках СЭВ отражается на увеличении выпуска товаров массового спроса в социалистических странах?

— Для начала назову несколько цифр. За последние 25 лет страны — члены СЭВ в четыре-шесть раз увеличили производство трикотажных и более чем в четыре раза швейных изделий. В три раза вырос пошив обуви, в два с половиной (в отдельных странах — в шесть раз) — выпуск мебели.

Столь высоких темпов развития легкой индустрии наши страны не смогли бы добиться, опираясь только на собственные сырьевые ресурсы, экономический и промышленный потенциал, научные и инженерные кадры. Это стало возможным лишь благодаря объединению усилий партнеров по СЭВ при решении важнейших проблем, связанных с удовлетворением потребностей населения в одежде, обуви, мебели, полиграфических изделиях. Заметную роль играет и научно-техническое сотрудничество, углубление специализации и кооперации предприятий отрасли.

Настоящую революцию в прядении, например, совершили пневмомеханические станки БД-200, созданные специалистами Советского Союза и Чехословакии. В настоящее время в этих странах уже введены в действие целые фабрики-автоматы безверетеного прядения. Этот опыт сейчас распространяется и в других странах — членах СЭВ.

В странах СЭВ сейчас в основном обеспечивается потребность населения в товарах широкого потребления. Но спрос на них постоянно растет. Чтобы предложить торговле еще большее количество одежды, обуви, тканей, мебели, полиграфической продукции, нужно расширить действующие предприятия, строить новые заводы и фабрики, с учетом сырьевых запасов той или иной страны. В этой связи Постоянная комиссия СЭВ по легкой промышленности сейчас рассматривает проекты соглашений по строительству ряда совместных объектов заинтересованными государствами. Так, в Совет-

ском Союзе намечается создать специализированное предприятие по производству дефицитных стелечных материалов для обуви, в Венгрии — фабрику, которая будет выпускать основу для синтетической ковровой пряжи, в Болгарии предполагается организовать производство полиуретановой подошвы, в МНР — строительство объектов по переработке избранных видов шерстяного сырья. Все это вместе с постоянным техническим перевооружением предприятий отрасли приведет в конечном счете к тому, что легкая промышленность сумеет обеспечить население всем необходимым с учетом составленных прогнозов на будущее.

— Что делается в странах — членах СЭВ для повышения качества предметов широкого потребления?

— Товары массового потребления нуждаются, конечно, в постоянном обновлении. Они должны быть модными, красивыми и в то же время прочными. Поэтому швейники стран СЭВ часто устраивают совместные выставки, демонстрации одежды. Заглядывая в будущее, определяют основные направления развития моды. С учетом их пожеланий и рекомендаций ткацкие фабрики выпускают трикотажные полотна, хлопчатобумажные, льняные ткани, нетканые материалы новых структур и переплетений.

Важным звеном в повышении качества и улучшении потребительских свойств изделий является научно-техническое сотрудничество специалистов. Рекомендации ученых дают возможность отказываться от устаревших методов изготовления предметов потребления, заменяя их более прогрессивными. Так, в кожевенно-обувной промышленности сейчас широко используются новые химические препараты для отделки материалов. В СССР разработана методика производства одежды из кожи, обладающей хорошими гигиеническими свойствами и повышенной морозостойкостью.

Кроме того, в рамках Постоянной комиссии СЭВ по легкой промышленности ведутся научные исследования по созданию единой системы маркировки изделий. Это позволит упростить

механизм взаимных поставок и увеличить обмен высококачественными товарами массового спроса.

— Как развивается сотрудничество с отраслями народного хозяйства, снабжающими легкую промышленность сырьем, материалами, высокопроизводительной техникой?

— С развитием химии произошли существенные изменения в структуре сырья для легкой промышленности. Традиционные исходные продукты, такие, как лен, хлопок, шерсть, все чаще заменяются искусственными материалами, которые не уступают им по своим потребительским свойствам. Лавсан, кримплен, полиуретановые материалы сейчас уже применяются очень широко. С ростом их поставок мы получаем возможность увеличивать количество, повышать качество, расширять ассортимент товаров массового спроса.

Поэтому особое значение в странах — членах СЭВ придается сейчас реализации интеграционных мероприятий в области химизации сырьевой базы отрасли. В частности, очень важно увеличить производство химических волокон и пластических материалов. В сотрудничестве с международными организациями «Интерхимволокно» и «Интерхим» мы рассчитываем в скором времени наладить производство дефицитных видов красителей, вспомогательных веществ для отраслей легкой, мебельной и полиграфической промышленности.

Широкие перспективы открывает перед нами и сотрудничество с Постоянной комиссией СЭВ по машиностроению. Вместе со специалистами этой отрасли народного хозяйства мы работаем над проектами крупных производственных баз по изготовлению технологических линий, систем машин и отдельных видов высокопроизводительного оборудования. Комплексное решение всех этих задач даст возможность реконструировать и модернизировать действующие производственные мощности в легкой промышленности и в конечном итоге полностью удовлетворить потребности населения социалистических стран в изделиях широкого ассортимента.

« И ЭТО, ЧТО БЫ КТО НИ ГОВОРИЛ,— ДЕМОКРАТИЧНО»

«ГАРДИАН», МАНЧЕСТЕР

В полдень Чакира Незбаева, слесарь-сборщик Павлодарского тракторного завода в Казахстане, вместе с другими членами Совета Союза Верховного Совета СССР заняла свое место в величественном зале заседаний. В ее жизни это была первая сессия, в которой она участвовала как депутат Верховного Совета, высшего органа государственной власти в Советском Союзе.

В Москве был жаркий, хлопотливый день, однако в Мраморном зале, оборудованном кондиционерами, было тихо и прохладно. Ровно в 12 часов Чакира, всего семь лет назад окончившая школу, увидела, как в зал вошел Леонид Брежнев и занял свое место в президиуме.

Как волновалась Чакира!

Ее отец — шофер, мать — домашняя хозяйка, а шестеро братьев и сестер учатся в школе и работают в колхозе. Когда Чакиру избрали депутатом, ей гордился весь поселок, а отец напомнил, что она дочь рабочего и должна оправдать высокое доверие избирателей.

Корреспондент «Известий» взял у нее интервью, которое было опубликовано на первой странице. Как и все депутаты Верховного Совета, Чакира пользуется правом бесплатного проезда по территории СССР и

День Савецкай Канстытуцыі мы адзначаем як вялікае свята амаль сорак гадоў. Канстытуцыя СССР была прынята ў 1936 годзе і заканадаўча замацавала перамогу сацыялістычнага ладу. Права на працу, на адпачынак, на вучобу, на пенсійнае забеспячэнне, гарантываныя Канстытуцыяй, сталі набывкам мільёнаў, увайшлі ў паўсядзённае жыццё проста і надзейна.

5 снежня — святочны, выхадны дзень. Па традыцыі, многія ідуць у госці або запрашаюць да сябе родных, сяброў. За святочным сталом дзеляцца дамашнімі клопатамі, абмяркоўваюць рабочыя справы, разважаюць аб сусветных праблемах. Але аб чым бы ні вялася гаворка, яна змяненна паварочваецца да здабыткаў нашай дзяржавы, нашага ладу жыцця. Радасць стваральнай працы, высокая годнасць рабочага, хлебараба, штодзённыя наваселлі, пастаяннае прафесійнае ўдасканаленне і павышэнне ведаў, рост дабрабыту, бесклапотнае дзяцінства, змястоўны адпачынак — малянак савецкай рэчаіснасці складаецца з гэтых асобных штрыхоў, ажыццёўленых гарантыяў нашай Канстытуцыі.

ВЫПОЛНЯЕМ ПРОСЬБЫ ЗЕМЛЯКОВ

«...Вот если бы в мои родные места, где живет мой брат Николай, поехал ваш корреспондент да написал все, что видел и слышал. Я был бы вам очень и очень благодарен. Только напечатайте, пожалуйста, по-русски». (Из письма в редакцию газеты «Голас Радзімы» Осипа Осовина, США).

КРАСКИ ПРИНЕМАНСКОГО КРАЯ

Эта поездка состоялась нынешней осенью в золотую пору листопада. По опушкам лесов и вдоль дорог багрово пламенели кражистые дубы и стройные клены, ярко полыхали грациозные березы, резко контрастируя с темным бархатом сосен и елей, с изумрудной зеленью озимых. С холмистой возвышенности правобережья Немана открывалась красочная панорама заречной долины с одиночными деревьями и небольшими рощами. А дальше, на горизонте, там, где к Неману приближается Щара, угадывались массивы Липичанской пуши.

— До чего же здесь красиво! — не удержался я. — Интересно, заглядывают ли сюды художники-пейзажисты?

— Бывают вообще-то, — отозвался Эдуард Андруцевич, главный агроном колхоза, с которым мы ехали в деревню Русаки. — Но у нас и свой художник есть — Александр Гоголушко.

— Кем он работает?

— Художником и работает. Ввели мы такую должность: художник колхоза. Отвечает за оформление клубов, улиц, стадиона, колхозной конторы. Стенды, транспаранты, плакаты, диаграммы — все это он рисует и мастерит. Любит покорпеть и над мольбертом.

— А куда сбывает свои полотна?

— Продает колхозникам. Может по заказу сделать копию с любой картины, может написать оригинальную... А вот и Русаки, — объявил Андруцевич. — Приехали.

Машина промчалась мимо животноводческой фермы на окраине села, мимо новой бани и, проехав немного по улице, остановилась напротив крепкого

деревянного дома, с примыкавшими к нему хозяйственными постройками.

Николая Ивановича мы застали дома. Он поднялся с кровати и, как бы извиняясь, пояснил:

— Приболел немного. Но уже ничего... Вы присаживайтесь.

Я отрекомендовался и сказал, что его брат Осип Иванович Осовик, проживающий в США, просил как-то в своем письме в редакцию написать в газете о его родных местах.

— Хочет он почитать и о вас, и о колхозном хозяйстве.

— Узнаю брата, — оживился Николай Иванович. — Очень на него похоже. Когда гостил у нас — а приезжал он сюда в 1963 году, — то очень интересовался и нашей жизнью, и колхозным хозяйством, особенно птицеводством. Сам он фермер, свою птицеферму раньше имел... Как узнал, что в Щучине птицефабрика есть — сразу туда. Там дотошно все расспрашивал и о своем опыте рассказывал, советовал, как экономнее можно хозяйствовать.

— Да, человек он дельный, вдумчивый и доброжелательный, — заметил главный агроном.

Похвала в адрес брата понравилась Николаю Ивановичу. Даже заволновался он. Рассказал:

— Все никак мы не могли наговориться. Хотя дом у меня, как видите, просторный, места хватает, а отдыхать ложиться вместе (как когда-то в детстве) — это чтобы подольше побыть наедине, поговорить. Ночи напролет беседовали. Многие ему у нас понравились. Хлеб очень хвалил. Нет, говорит, нигде более

вкусного хлеба, чем у вас. Я рассказал ему, что в 1958 году у нас случился пожар, дом и хозяйственные постройки сгорели. Удивлялся брат, что государство дало нам безвозвратную ссуду, отпустило леса столько, сколько потребовалось, притом высокого качества. У нас в беде человека не оставляют, сказал я Осипу. Хоть мы и были «погорельцами», но отстроились быстро и жили в достатке.

— А как сейчас? — спросил я.

— И сейчас хватает нам. Пенсия хоть и небольшая, зато приусадебный участок хороший. Жена и младший сын работают... О, легки на помине.

В комнату вошли и поздоровались женщина лет за пятьдесят с моложавым лицом и коренастый парень.

— Жена Софья Петровна и сын Всеволод, — представил их Николай Иванович. — Ну, что вам еще сказать о нашей жизни? Старший наш сын, Николай, ветеринар, заведует ветеринарным участком, куда входит несколько крупных хозяйств, в том числе и наш колхоз «Путь Ленина», имеет свою семью, живет отдельно. Сам я в последние годы стал прибалывать что-то. Лежал в больнице в Гродно и Щучине. Осипу удивительно было: как это так — бесплатное лечение? Для нас — обыденное дело, а для него — диковинка. Дни гостевания пролетели быстро. И когда расставались, брат заплакал... Удастся ли снова увидеться, побывать в родном краю... Признаться, и мне было нелегко расставаться.

— Ничего. Как говорится, гора с горой не сходится, — подбодрил Эдуард Брониславович. — Получит брат газету, прочтает о вас, о здешних делах, о нашем Приемном и как бы снова побывает на Родине.

Разговор зашел о делах общественно-го хозяйства. Но здесь вмешалась Софья Петровна, пригласив нас к столу.

— Перекусите с дороги. Говорите — обедели? Ну и что? Не повредит. Мало времени? Можно и за столом беседовать.

Теперь беседу вел в основном главный агроном, секретарь местной сельской парторганизации Эдуард Андруцевич. Этот мужчина лет сорока с обязательным лицом и приветливой улыбкой все важнейшие данные по хозяйству держал в голове. Вот некоторые любопыт-

ные цифры, которые он привел. Урожай зерновых за последние 10 лет повысился с 9 до 33 центнеров с гектара в среднем по колхозу. А в Бабычах на участке 103 гектара получено по 37,6 центнера, в Мардасах — по 43,7 центнера на площади 136 гектаров. И это на пустых, малоплодородных в прошлом землях!

— Если бы такие урожаи были раньше, то никто не захотел бы отсюда уезжать на чужбину, — заметил Николай Иванович.

Возросли доходы колхоза и самих колхозников. Только за последние четыре года фонд денежной оплаты повысился с 514 тысяч рублей в год до 564 тысяч. Появилась возможность вкладывать более солидные суммы в развитие общественного хозяйства.

Построено три типовых коровника с полной современной механизацией, два новых типовых свиноводческих, четыре механизированных зернохранилища, склад для хранения минеральных удобрений, два картофелехранилища.

Андруцевич называет здание средней школы в центре колхоза, в Ракочах, два клуба — в Терехах и Ручицах, комбинат бытового обслуживания, здание для почты и сберегательной кассы, несколько магазинов, художественную мастерскую. Все деревни, включая самые малые, полностью электрифицированы. Появилась телефонная связь, проводится газификация.

Колхоз начал строить двухквартирные и одноквартирные коттеджи. Их продают колхозникам в рассрочку на 10 лет (стоимость квартиры от 5,5 до 7 тысяч рублей). Уже продано 8 домов.

Вскоре мы простились с гостеприимными хозяевами, пожелали доброго здоровья Николаю Ивановичу, всей его семье и отправились в обратный путь. Снова проезжали по живописным местам, достойным кисти художника. Над порывшими стогами сена, над скирдами соломы на притихших осенних полях то и дело взлетали стаи перелетных птиц. Направлялись в дальние края.

— Тоже вот эмигранты, — задумчиво улыбнулся Эдуард Андруцевич. — Но каждую весну их снова манит сюда, где появились на свет, где выросли...

Николай РОЖКОВ.

Щучинский район, Гродненская область.

САМАЯ СПРАВЯДЛІВАЯ КРАІНА

Гэтым летам у вёсцы Валавель Драгічынскага раёна гасціў наш зямляк С. ГАРСТ з Канады. Яго расказ пра ўражанні ад паездкі запісаў журналіст В. ЛУК'ЯНОВІЧ.

Я ўжо трэці раз прыязджаю на Радзіму. Пабыўаў тут у 1963 годзе і ў 1968. І кожны раз, стулаючы на родную зямлю, са смуткам думаю: чаму так марна прайшла мая маладосць, чаму мне лёс наканаваў жыць на чужыне?

...Яшчэ і цяпер стаіць у вачах старая вёска Валавель. Я гавару старая таму, што цяпер яна стала іншай, нібы памаладзела. І не толькі дамы новыя, змянілася жыццё маіх землякоў. Але аб гэтым потым.

Цяжка нават успамінаць мінулае. Нас у бацькі было сямёра: пяць сыноў і дзве сястры. Гаваралі, як усе. Марылі аб тым, каб удосталь наесціся хлеба, а пра людскую вопратку ці пра вучобу і думкі не было. Паверыўшы чуткам, што за акіянам райскае жыццё, я ў 1927 годзе рушыў у свет і апынуўся ў Канадзе. Але ў гэтым «краі» былі знаёмыя мне воўчыя законы: нікому ты не патрэбен, ніхто табе не дапаможа.

Ці ж пакінуў бы я свой родны Валавель, каб у ім было такое жыццё, як зараз? Іду па вясковай вуліцы і не магу нарадавацца. У кожным доме ад слупа бягуць электрычныя правады. Па вечарах жанчыны не слепяць вочы за кроснамі,

а глядзяць тэлевізар. Няма клопату з адзеннем і абуткам — ідзі ў магазін і купляй што трэба. Вясковая моладзь апрапаецца па апошняй модзе. А хто гэта мог і падумаць, што сяляне будуць атрымліваць пенсіі, ездзіць на курорты, вучыць сваіх дзяцей у інстытутах? Сын майго малодшага брата Аляксандра — інжынер, дзве дачкі скончылі медыцынскія навучальныя ўстановы, вучацца і малодшыя дзеці. Брат гаворыць, што гэта яму нічога не каштуе.

Пабыўаў я не толькі ў роднай вёсцы. Бачыў Маскву, Ленінград, Валгаград, Кіеў, Ялту, Сімферопаль, Мінск і, вядома, Брэст. Мне і ўсім турыстам з Канады спадабаліся гэтыя гарады — прыгожыя, прасторныя, зялёныя. У маёй памяці Брэст захаваны заштатным горадам, які хутчэй нагадваў вёску. Цяпер гэта сучасны горад з шырокімі вуліцамі, шматпавярховымі дамамі, буйнымі заводамі. Вялікае ўражанне зрабіла Брэсцкая крэпасць, дзе здзейснілі подзвіг мужныя абаронцы Радзімы.

У Валгаградзе мы наведвалі Мамаеў курган, у Ленінградзе — Піскароўскія могілкі. Няма чалавека, які б не ведаў аб гераізме савецкіх людзей, што ў гады другой сусветнай вайны выратавалі ад фашысцкіх варвараў не толькі сваю краіну, але і ўвесь свет.

Я ганаруся, што гэтая самая справядлівая краіна — мая Радзіма.

ли какие-либо зарубежные критики заявляют, что подобная система недемократична, то Чакира уверена, что для опровержения такого мнения достаточно указать на широкое профессиональное и равное территориальное представительство депутатов.

Кроме того, в любой момент четырехгодичного срока работы Верховного Совета избиратели могут лишиться депутата его мандата. Верховный Совет рассматривает и утверждает представленные законопроекты. В Верховном Совете работают 12 постоянных комиссий. Заседания этих комиссий более продолжительны, чем заседания Верховного Совета, и их члены имеют широкие возможности для дискуссий и подробного обсуждения вопросов.

Главной своей задачей Чакира считает добросовестное выполнение своих депутатских обязанностей и стремление сделать все возможное для выполнения наказов избирателей.

Как и другие депутаты, Чакира совмещает работу в Верховном Совете с работой на предприятии. Она будет регулярно информировать своих избирателей о правительственной политике и рассматривать их жалобы.

По закону на любое ее письмо, адресованное министру или Совету Министров, ответ дается в течение трех дней. Это, однако, не означает, что он всегда будет положительным. Но в такой громадной стране, как Советский Союз, депутаты являются для центрального руководства подлинными выразителями мнения своих избирателей. И это, что бы кто ни говорил, — демократично!

Джонатан СТИЛ.

НАШЫ ВІДАННІ

мікалай сташкевіч

Спытайце ў беларуса, што жыўе на Бацькаўшчыне, які пасля рэвалюцыі быў на Беларусі буржуазны нацыяналістычны ўрад, хто яго ўзначальваў, з якіх партый ён склаўся, чаго ён дамагаўся... Наўрад ці дасць адказ на гэтыя пытанні хоць адзін чалавек з дзесяці тысяч. Не ведаюць нашы людзі гісторыю «свайго» нацыяналізму. І не таму, што не вучаюць мінуўшчыну рэспублікі — гісторыю ў нас любяць, а таму, што беларускі нацыяналізм быў слабым, адарваным ад народа, а па часу свайго існавання — эфемерным. Зараз на Захадзе ад яго засталася колькасна невялікія, вартыя жалю групоўкі.

Групоўкі гэтыя выдаюць у ЗША і Канадзе свае газеты, у якіх адзначаюць нацыяналістычныя «юбілей», змяшчаюць вялічэзныя артыкулы аб свайой былой «магутнасці» і

«славе»: вось, маўляў, Беларусь некалькі дзён была «незалежнай», мела сваю «раду», прэзідэнта, міністраў. Наогул, нацыяналізм перажываў залаты век — ні больш ні менш!

Што было, тое даўно і хутка сплыло, пакінуўшы адны сумныя ўспаміны. Пра гэта — палітычны крах нацыяналістычных партый у Беларусі ў 1917—1925 гады — расказвае ў кніжцы «Непазбежнае банкруцтва», якая сёлета выйшла ў «Бібліятэцы газеты «Голас Радзімы», беларускі гісторык Мікалай Сташкевіч.

Аўтар уважліва прасачыў дзейнасць нацыяналістычных партый з пачатку іх існавання і да самага краху. Разам з тым ён разгледзеў сацыяльную базу і палітыку гэтых партый, лёс няўдала народжанай імі «Беларускай народнай рэспублікі» і яе партыя, саюзніцкія сувязі нацыяналістаў, прычыны іх банкруцтва.

Банкруцтва было наканава на нацыяналістам з самага пачатку, бо парадзіла іх зусім слабая «маці» — колькасна невялікая, неарганізаваная і нявпрыдатная буржуазія.

Чытач знойдзе ў брашуры дакладную характарыстыку такіх буржуазна-нацыяналістычных партый, як Беларуская сацыялістычная грамада, Беларуская хрысціянская дэмакратыя, Беларуская партыя сацыялістаў-рэвалюцыянераў, народныя сацыялісты, сацыялісты-федэралісты, сацыялісты-аўтанамісты і г. д. Большасць гэтых партый і ар-

ганізацый, як бачым, мела сацыялістычную афарбоўку. М. Сташкевіч адзначае, што «сацыялістычныя шылды многіх нацыяналістычных партый служылі для таго, каб прыкрыць іх буржуазную сутнасць». А калі яны былі буржуазнымі, то праводзілі антысавецкую, антынародную палітыку, імкнуліся адарваць Беларусь ад Савецкай Расіі і павярнуць яе на капіталістычны шлях развіцця.

Не маючы апоры ў народных масах і таму адчуваючы сваю палітычную слабасць, буржуазныя нацыяналісты супрацоўнічалі з любымі ворагамі Савецкай улады — нямецкімі і белапольскімі акупантамі, краінамі Антанты, рускай, дзяржаўнай, літоўскай буржуазіяй. У брашуры ёсць шмат цікавых старонак аб такім супрацоўніцтве. Аўтар расказвае, напрыклад, як рада БНР дзякавала германскаму кайзеру за акупацыю краю нямецкімі войскамі, як нацыяналісты дагаджалі Пилсудскаму.

М. Сташкевіч падрабязна разглядае так званы «трэці шлях», па якому ішлі беларускія эсэры, а таксама іх спробы дзейнічаць супраць Савецкай улады пад прыкрыццём уяўнага супрацоўніцтва з гэтай уладай.

У брашуры чытач знойдзе цікавыя факты аб дзейнасці беларускіх нацыяналістаў, якія публікуюцца ўпершыню ў савецкай гістарыяграфіі.

Кніжка М. Сташкевіча «Непазбежнае банкруцтва» — гэта грунтоўнае і сур'ёзнае навуковае даследаванне.

В. ВЫСОЦКІ.

ЖИВЕМ НАДЕЖДОЙ

Где бы ни жил советский человек, истинный патриот своей матери-Родины, он везде проповедует идеи мира и дружбы.

В белорусской деревне Хатынь я низко поклонилась тем, кто сгорел в пламени войны. Люди погибли, но память о них живет в каждом из нас, заставляет не забывать о тех силах, которые вновь стремятся к мировому пожару. Хатынский набат призывает: берегите мир, охраняйте его.

Советские люди, пережившие ужасы второй мировой войны, борются за счастье мирной жизни для всех народов нашей планеты.

Вместе со мной в этом году впервые побывал на моей Родине муж Жан. Все мои родственники встретили его как старого друга.

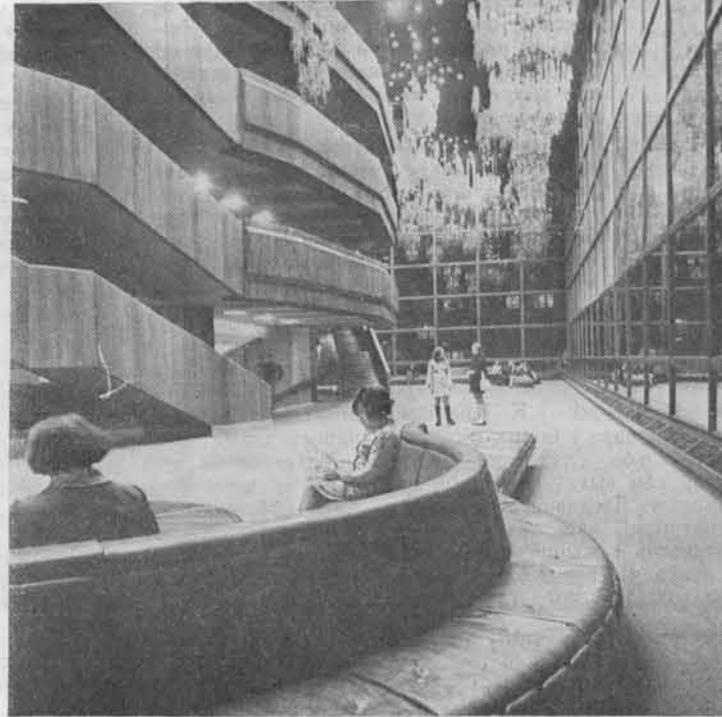
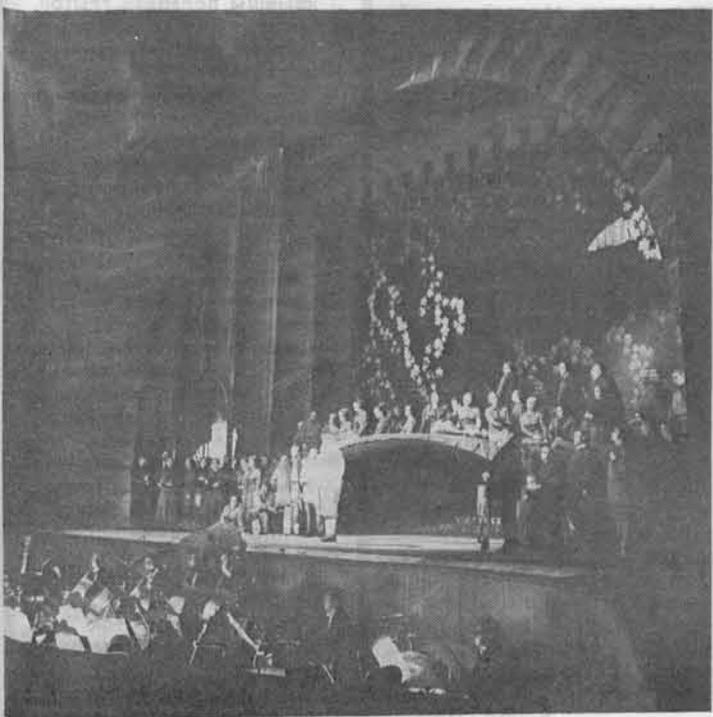
В Минске мы видели гостеприимство и душевную щедрость белорусов, нас принимали в белорусском товариществе по культурным связям с соотечественниками за рубежом, и этот прием оставил у нас приятные воспоминания.

В наших сердцах сохраняются хорошие незабываемые впечатления от поездки в Советский Союз. Надеемся приехать вновь.

Бельгия.

Тамара КРАСИЛЬНИКОВА.

На просторах Родины

В древнем Вильнюсе построено новое здание Литовского государственного академического театра оперы и балета. В контурах театра угадываются очертания башни Гедимина — символа города.

Театр построен по последнему слову техники. Он удобен и для зрителей, которых ожидают просторный зал на 1400 мест, великолепно оформленное фойе с барами, открытый пассаж, и для артистов. Театр открылся премьерой новой национальной литовской оперы Витаутаса Кловы «Аве, вита», написанной по мотивам одноименного стихотворения Юлиса Янониса и отражающей участие литовской интеллигенции в Октябрьской революции.

НА СНИМКАХ: сцена из оперы В. Кловы «Аве, вита»; в фойе театра.

Фото М. БАРАНАУСКАСА.

УДЗЯЧНЫ ЛЁСУ...

Я ўдзячны лёсу,
што з усіх краёў
ён выбраў для мяне навекі
гэты,
дзе бальшакі прастуюць
між гаёў,
а па сцяжынках коцяцца
ранеты,
дзе Нарач мае сінія шаўкі
і п'юць з Дняпра паўдзённыя
вясёлкі,
дзе з салаўямі дражняцца
шпакі
і жыту голас дораць перапёлкі.
Я ўдзячны лёсу,
што ў сябры мне даў
далёкія і блізкія дарогі
да прыамурскіх сосен і застаў
і да вяршынь Паміра
крутарогіх,
да кіеўскіх павучых вечароў
і прыбалтыйскіх гаркаватых
ветраў.
Да звонкіх чар малдаўскіх
ганчароў
і велічнай маўкліваці
Ай-Петры!
Я ўдзячны лёсу,
што ва ўсе часы
мая блакітнавокая радзіма
не заслانیла мне чужой
красы,
мяне ад свету не адгарадзіла,
што не магла,
не ўмела быць другой,
жыла ў братэрстве і сяброў
цаніла
і што ў краіне нашай дарагой
яе завуць усе сястрою мілай...

ВЯРТАННЕ ПЕСНІ

Ансамблю «Песняры»

Аж хістае сцены палацаў
гучных воплескаў вадаспад,
калі хлопцы
«Скрыпяць мае лапці...»
Запяюць на сучасны лад.
Сэрцу радасна і балесна
ад таго,
як прыходзіш зноў
ты, мая беларуская песня,
да сваіх і чужых сыноў.
Дзе тыя выжарыны,
дзе тыя прашчыры,
што цябе,
як жаваранка,
бераглі і лашчылі,
у туманы хуталі,
грэлі пад пахаю,
ціхую-ціхуткую,
верасам прапахлую!
Як крынічка,
праз камяні і наледзі
ты прабілася з роднай зямлі,
і ніякія беды і нелюдзі
замуціць цябе не змоглі.
Ты ж мая адзіная,
ты ж мая ніўная,
ты ж мая радзінная,
ты ж мая жніўная,
ты ж мая вясельная,
ты ж мая вясенняя,
ты ж мая нязваная,
ты ж мая нязнаная,
да грудзей прытуленая —
матуліна...
Спявайце ж, хлопцы,
спявайце!

ВЫТОК

Што
радасці маёй выток,
выток натхнення і гарэння! —
З крыніцы полацкай глыток,
З лясоў, з-пад самага карэння,
ці зорных караблёў віток
над светам,
поўным захаплення!
ці лясных сцягоў патак
пад майскім ветрам
абнаўлення!
Гады прыспешваюць —
і мы
Задумваемся пра вытокі,
і ясна бачым праз дымы
чырвонай гвардыі вінтоўкі
і партызанскія ватоўкі,
і добра ўсведамляем мы,
чыё — сыны, чыё — патомкі;
чыёй нянавісці абломкі
Усыпалі наш шлях прамы...
і гонару майго выток,
выток памкнення і натхнення —
З крыніцы полацкай глыток
і зорных караблёў віток,
і лясных сцягоў патак
пад майскім ветрам
абнаўлення!
Пяю,
як трапяткі лісток
на дрэве вернасці высокім.
і хочацца,
каб мой радок
стаў нейкай радасці вытокам!

У СЕ ж ён ачнуўся, зусім адубелы ад марозу, і хутка прыпомніў, дзе ён і што яму трэба. Яго апошняя мэта жыла ў ім, нават калі знікала прытомнасць; ён толькі не ведаў, колькі мінула часу і на што ён здольны яшчэ. У першую хвіліну ён нават спалохаўся, падумаўшы, што спазніўся: над дарогай ляжала цішыня, ніякай не далаятала ні гуку. У полі мяло, вакол шархаець вецер, лейтэнант занесла снегам, рукі яго так змерзлі, што ён не мог паварушыць пальцамі. Але ён памятаў, што павінен успаўзіці на дарогу, толькі там яго шлях мог быць скончаны.

Зноў пацягнулася бясконца барацьба са снегам. Іваноўскі поўз марудна, упарта, па метры ў хвіліну, не больш. Ён ужо так аслабеў, што не мог прыўзняць сябе на локцях і сунуўся па снезе бокам, упіраючыся болей нагамі. Болю ў параненай назе ён чамусьці не чуў — напэўна, там штось адбалела. Затое ў грудзях у яго ўвесь час пякло і паліла, усё там ператварылася ў клубок нестрыванага разбухлага болю. Ён вельмі баяўся, каб зноў не пайшла з горла кроў — адчуваў, што ўсё тады для яго скончыцца, асцерагаўся глыбей уздыхнуць, не мог дазволіць сабе адкашляцца. Ён ашчаджаў прастрэленыя свае лёгкія, як нешта самае неабходнае, ад чаго цалкам залежалі апошнія гадзіны яго жыцця.

Фізічна ён быў дужа кепскі і ведаў гэта. Прытомнасць яго, нібы канатаходзец на дроце, увесь час балансіравала над непрытомнасцю, гатовая кожную секунду сарвацца ў нібыт, і лейтэнант вялізным намаганнем волі асіловаў сваю немач. Траціць прытомнасць, калі ён прыпоўз да самай дарогі, было ўжо занадта.

Пэўна, усё ж ён бы саўладаў з сабой і цяжка, паволі, але ўспоўз бы на дарогу, калі б не канава. Канава здрадніцкай пасткай пралегла на ягоным шляху. Іваноўскі ледзь не задыхнуўся, трапіўшы ў яе засыпаную снегам глыбіню, і закашляўся. Адрозу ж адчуў, што пачалося кровацячэнне, тугі і агідны згустак, вылізнуў з яго рота, і цёплы струмень крыві хутка пацёк з падбародка па шыю на снег. Ніц ён ляжаў на краі канавы і думаў, што нічога больш недарэчнага нельга сабе і прыдумаць. Гэтак цяжка, звыш усялякіх магчымасцяў паўзці ноч да дарогі, каб памерці за два крокі ад яе. Заўтра паедуць немцы, і ён замест таго, каб спаткаць іх з гранатай у руках, будзе ляжаць перад імі нікчэмным замёрзлым трупам.

Прытомнасць яго зноў пачала марнець, і тут ужо не магло памагчы ніякае яго намаганне. Погляд заслала змокам, увесь свет звужэў у яго адчуваннях да маленечкай, светлаватой кропкі, якая вельмі хутка меншала. І вось гэтая кропка пагасла. Але ўсё ж і на гэты раз штосьці перамагло ў ім смерць, і яго спакутаванае цела вярнулася да жыцця. Без намагання з ягонага боку кропка зноў засвяцілася, і ён раптам зноў адчуў вакол сябе, сцюжу і сябе ў ёй, поўнага немачы і болю. Ён адрозу ж заварушыўся, затузаўся, стараючыся ў што б там ні стала вырвацца са снегавай пасткі-канавы, успаўзіці на дарогу. Пакуль ён быў жывы, ён павінен быў заняць апошняю сваю пазіцыю і там скончыць жыццё.

І ён усё ж выбраўся з гэтай канавы, бокам узваліў на дарожны край цела, прапоўз яшчэ крокі чатыры і аціх, ужо не маючы ніякае сілы. Але пад ім была каляя, ён добра адчуваў яе сваім целам, аб'ехаць яго было немагчыма. Тады ён коратка, сцісана ўздыхнуў і пачаў рыхтаваць гранату.

З гранатай аднак давалося папакутаваць доўга, можа яшчэ даўжэй, чым у канаве. Непаслухмяныя памарожаныя пальцы яго, здаецца, зусім страцілі адчуванне, некалькі хвілін ён марна імкнуўся развязаць імі кавалек бінта, якімі граната была прывязана да дзяткі, але так і не здолеў яго развязаць. Пальцы слепа блукалі па сцягне, ён нават не мог намацаць імі канцы завязкі, і гэта было так неверагодна і так жахліва. Ён ледзь не заплакаў ад такой нечаканай здрады ўласных рук, але сапраўды, рукі першыя пачалі не слухацца яго. Тады ён локцем упёрся ў важкі кругляк гранаты і, сабраўшы ўсе сілы, якія яшчэ

былі ў яго, даўлянуў ім на гранату ўніз, да сцягна. Штосьці там лопнула, і ён адчуў, што, адраваўшыся ад дзяткі, граната ляжала ў снезе пад ім.

Але, відаць, ён надта многа патраціў на тое сілы і больш нічога не мог. Ён доўга ляжаў у каляіне, якую замятала віхурай, і думаў, што так яго, мабыць, і замятае. Зрэшты, цяпер няхай замятае, спяшацца ўжо не было куды, ён дасягнуў сваёй мэты, — цяпер толькі б управіцца з гранатай. Няслухнымі, акалелымі рукамі ён усё ж намацаў яе металічную ручку, але чаку разгнуць не здолеў. Тады ён падсунуў гранату да падбародка і зубамі ўпіўся ў загнутыя канцы чакі.

Раней яму даволі было б кароткага руху двух пальцаў, каб разведзеныя гэ-

Васіль БЫКАЎ

**ДАЖЫЦЬ
ДА
СВІТАННЯ**

УРЫВАК З АПОВЕСЦІ

тыя канцы выпрасталіся і іх можна было б выцягнуць з рукаяткі. Цяпер жа як ён ні біўся, нічога з імі зрабіць не мог. Яны быццам прымерзлі там, нібы іх прыпалялі наглуха, і ён, выламваючы зубы і раздзіраючы дзясны, паўгадзіны грыз, круціў, выгінаў непадаткія канцы драціны. Напэўна, толькі пасля сотай спробы яму ўдалося захапіць абодва канцы зубамі і сціснуць іх у адно. Увесь час ён вельмі баяўся, што не паспее, што на дарозе з'явіцца немцы і ён ім нічога не зробіць. Немцы аднак не паявіліся, і калі граната была гатовая да дзеяння, ён пачаў настойліва, цярпліва чакаць.

Але чакаць аказалася ці не самым цяжкім з усяго, што яму выпала ў гэтую ноч. Чуйным абвостраным слыхам ён лавіў кожны гук у полі, ды апроч неспіханага шуму ветру ніякіх гукаў вакол не было чуваць. Дарога, што вымусіла яго на звышмагчымыя намаганні і да якой ён гэтак імкнуўся, ляжала пустая. Усё навакол сціхла, заснула, толькі снежавая крыва аднастайна шархацела па намерзлай тканіне яго халата, паволі замятаючы яго ў каляіне.

Ён усё ўслухоўваўся, але па-ранейшаму нічога не чуў, і тады з'явілася панылая думка, што, відаць па ўсім, да раніцы тут ніхто і не паедзе. Не такія гэта дарога, каб па ёй ездзілі ноччу, хіба што нехта выткнецца ранкам. Раніцай, напэўна, павінен хто-небудзь выехаць з гэтага штаба або паехаць туды; не можа ж штаб абсыціся зусім без дарогі. Але колькі яшчэ заставалася да гэтага ранку — гадзіна ці пяць — ён не меў уяўлення. Ён вельмі шкадаваў цяпер, што пакінуў у лазні гадзіннік; напэўна, гэта было зусім непрадбачліва. Не ведаючы часу, ён проста не мог разлічыць свае сілы, каб дачакаць раніцы.

Здранцвельмі пальцамі сціскаючы рукаютку гранаты, ён ляжаў грудзмі на дарозе і чакаў. Вацэй ён амаль не расплюшчваў, ён і без таго ведаў, што навакол шэры снежавы змрок і нічога болей. У насяджарожанай начной цішыні быў добра чуваць кожны гук у свеце, але тых гукаў, якіх ён чакаў, нідзе не было чуваць.

Ляжачы на адным месцы, ён хутка пачаў траціць цяпло і мёрз, выразна ўсведамляючы, што мароз і вецер, напэўна, расправяцца з ім хутчэй, чым гэта зробіць немцы. Ён усё болей адчуваў гэта кожнаю клеткай свайго наскрозь прамёрзлага цела, якое не магло ўжо і

дрыжэць. Проста ён неадступна, паслядоўна, паволі замяраў. І ніхто не мог ні памагчы яму, ні ўздадзёрыць, ніхто не даведаецца нават, як ён скончыў жыццё. Пры гэтым думцы Іваноўскі адчуў страх, бадай што спалох. Ніколі яшчэ ён не быў у такой адзіноце, заўжды побач, заўжды было на каго абав'ярціцца, з кім перажыць найгоршае. Тут жа ён быў адзін, як загнаны, падстрэлены воўк у бясконцым марозным полі.

Вядома, ён быў асуджаны на пагібель і разумеў гэта з дастатковай у яго стане выразнасцю, хоць і не вельмі шкадаваў аб тым. Выратаваць яго нішто не магло, ён не спадзяваўся на цуд, ведаў, што для такіх, з прастрэленымі грудзмі, цуда на вайне не бывае. Ён ні на што не спадзяваўся, ён толькі хацеў памерці не марна. Толькі б не замерзнуць на гэтай дарозе, дачакацца світанку і першай машыны з немцамі. Здрава, калі б гэта быў генерал, ужо Іваноўскі ўзняў бы яго ў паветра разам з шыкоўным яго аўтамабілем. На горшы выпадак прыгадзіўся б таксама палкоўнік ці які-небудзь важны эсэсавец. Мяркуючы па ўсім, штаб у вёсцы вялікі, важных чыноў там хапае.

Але для таго трэба было дажыць да світання, выстаяць перад д'ябальскай сцюжай гэтай жахлівай ночы. Аказваецца, перажыць ноч было так цяжка, што ён стаў баяцца. Ён баяўся змерзнуць, баяўся заснуць або на доўга страціць прытомнасць, баяўся болю ў грудзях, які падпільноўваў кожны яго рух, баяўся мацней кашлянуць, каб не сцячы крывёй. На гэтай праклятай дарозе яго пільнавалі спрэс небяспекі, якія ён павінен быў перамагчы, абхітрыць, адужаць, каб датрымаць да ранку.

Рук сваіх ён амаль ужо не адчуваў, але цяпер пачалі дранцвель ногі. Ён паспрабаваў паварушыць пальцамі ў боце, але гэта яму не ўдалося. Тады, каб неяк утрымаць цяпло, што хутка пакідала цела, ён пачаў стукаць змерзлымі ботамі аб дарогу. У начной цішыні ззаду пачуўся глухі, устрывожаны грукат, і ён перастаў. Ног ён не сагрэў ніколі, але самому стала кепска, і ён, адчуўшы, што траціць прытомнасць, апошнім намаганнем сунуў пад сабе гранату. Гранату цяпер ён вымушаны быў берагчы больш за жыццё. Без гранаты ўсё яго існаванне на гэтай дарозе адрозу страчвала сэнс.

Пасля глыбокага праваў у свядомасці, за якім наступіў доўгі прамежак ліпкай, бяспільнай знямогі, ён зноў адчуў пранізлівы люты холад і амаль жахнуўся. Здавалася, гэтай ночы не будзе канца, і ніякія ягоныя хітрыкі не дапамогуць яму датрымаць да ранку. «Але як жа можа так быць? — ледзьве не крычаў у ім поўны пратэст, амаль распачны голас. — Няўжо ж так нічога і не выйдзе?» Дзеля чаго ж тады выдаткавана столькі яго намаганняў і яго сілы? Няўжо ж усе яны прападуць марна? Але ж яны прадукт яго матэрыяльнага і самі, напэўна, матэрыяльныя, як кожная энергія, яны ж — знясіленае яго цела і пралітая ім кроў, чаму ж яны павінны ў гэтым матэрыяльным свеце прапасці без следу? Ператварыцца ў нішто?

Тым не менш ён амаль пэўна ведаў, што ўсё скончыцца кепска, і адначасна адмаўляўся разумець гэта. Ён хацеў верыць, што ўсё, зробленае ім у такіх пакутах, павінна недзе адбіцца, у чымсьці выявіцца. Няхай не сёння, не тут, не на гэтай дарозе — можа, у іншым месцы, праз нейкі няпэўны час. Але ж павінна яго пакутлівая смерць, як і тысячы іншых, не меней пакутлівых смерцяў, прывесці да нейкага выніку на гэтай вайне. Інакш як жа гінуць у пустой безнадзейнасці адносна сваёй патрэбы на гэтай зямлі і ў гэтай вайне? Ён жа для чагось нарадзіўся, жыў, столькі змагаўся, цяпеў, праліў сваю гарачую кроў і цяпер у пакутах аддаваў жыццё. Павінен жа ў гэтым быць нейкі, хай не дужа каб значны, але ўсё ж чалавечы сэнс.

І ён раптам паверыў, што будзе. Што абавязкова будзе, што ніякія з чалавечых пакутаў не пазбаўлены сэнсу на гэтым свеце, тым больш салдацкай пакуты і салдацкай кроў, пралітая за гэту непрытульную, мёрзлую, але ж такую сваю зямлю. Есць у гэтым сэнс! І будзе вынік, інакш не можа, бо інакш не павінна быць.

А. Маўзона, М. Матукоўскага, А. Вярцінскага, І. Дорскага, Я. Шабана, А. Сурскага.

Чытачам будзе цікава прачытаць артыкул «Школа імя Горкага» — пра вучобу і творчасць студэнтаў Літаратурнага інстытута. У гэтай вышэйшай навучальнай установе сёння вучацца прадстаўнікі пяцідзясці нацыянальнасцей і народнасцей нашай краіны. У навучальную праграму інстытута ўключаны і курс «Беларуская літаратура».

А. МАХНАЧ.

**КНИГА
НАШАГА
СЯБРА**

Маскоўскае выдавецтва «Советский писатель» выпусціла ў свет кнігу добрага сябра беларускай літаратуры прафесара У. Піменава «Працяг шляху».

Гэта зборнік артыкулаў аб драматургіі і нарысаў пра шырока вядомых майстроў савецкай літаратуры. У сваёй прадмове да кнігі аўтар піша:

«Я неаднойчы быў першым чытачом новых п'ес А. Карнейчука, П. Глебкі, К. Крапіва, А. Сафронава і іншых пісьменнікаў альбо слухачом — калі аўтар сам чытаў свай твор па рукапісу. Дзеляваў сувязь з літаратарамі, якія звязалі сваю творчасць і жыццё з тэатрам, з акцёрамі, рэжысёрамі часам пераходзіла ў працяглую дружбу».

У. Піменаў, вядомы тэатразнаўца, часта бываў у нашай рэспубліцы. Ён прымаў удзел у рабоце многіх з'ездаў, плену-

маў беларускай пісьменніцкай арганізацыі, у абмеркаванні шматлікіх спектакляў па п'есах нашых драматургаў.

Майстрам беларускай літаратуры ў кнізе прысвечаны нарысы «Кандрат Крапіва» і «Пятро Глебкі», дзе таксама ідзе гаворка і пра сустрэчы з Я. Коласам, М. Лыньковым і П. Броўкам. У шэрагу артыкулаў У. Піменаў разглядае п'есы А. Макаёнка, А. Дзялендзіка, А. Пінчука. Добрае слова сказана і пра творчасць М. Клімковіча, К. Губарэвіча,

ПЯСНЯР ВЕЛІЧЫ НАРОДНАЙ

НАРОДНАМУ ПІСЬМЕННІКУ БССР МІХАСЮ ЛЫНЬКОВУ—75 ГОД

У кожнай літаратуры ёсць пісьменнікі, у творах якіх гісторыя народа адлюстравана па-мастацку праўдзіва і таму дакладна. У беларускай літаратуры пасля Янкі Купалы і Янку Коласа трэба назваць Міхася Лынькова — народнага пісьменніка БССР, майстра нацыянальнай прозы, аўтара «Андрэя Лятуна», «Міколка-паравоза», «Векапомных дзён» і «Агнеў Танганькі». Кожны з названых твораў — памяць сэрца, якое б'ецца ва ўнісон вялікім дзеяннем часу, да якіх Міхась Ціханавіч у розныя перыяды свайго жыцця меў дачыненне не толькі як пісьменнік, але і як непасрэдны ўдзельнік.

Нарадзіўся Міхась Лынькоў у вёсцы Зазыбы, цяпер гэта Лёзэнскі раён. Ледзь маленькаму Міхасю мінула сем год, як сям'я Лыньковых падаралася ў наймы на чыгунку. Пасялілася ў будцы, што за дзесяць кіламетраў ад Рагачова. Бацька наняўся рамонтным рабочым, маці вартавала пераезд. Міхась рос дапытлівым хлопчыкам. Ён рана пацягнуўся да кнігі, каб знайсці там адказы на хваляваюшыя яго пытанні.

Затым былі гады вучобы ў пачатковай сельскай школе, у Рагачоўскім двухкласным вучылішчы, у настаўніцкай семінары, а ў час канікул — праца разам з бацькам на чыгунцы. У васемнаццаці год, калі над краінай пранеслася бура Кастрычніцкай рэвалюцыі, Міхась Лынькоў ужо настаўнічаў у сельскай школе. Рэвалюцыйны падзеі захапілі і маладога настаўніка, ён страсна тлумачыць сялянам першыя дэкреты Савецкай улады, удзельнічае ў стварэнні партызанскага атрада для барацьбы супраць нямецкіх акупантаў, якія ў хуткім часе занялі Беларусь. У жніўні 1919 года Міхась Лынькова прызваюць у Чырвоную Армію, дзе ён праходзіць шлях ад радавога байца да палітработніка. Праз тры гады дэмабілізаваны воін працягвае настаўнічаць, на гэты раз у мястэчку Сержань, і вядзе актыўную грамадскую дзейнасць — у камбедзе, у прафсаюзе, у сельсавеце, у камсамольскай ячэйцы.

1925 год вызначыў важны паварот у жыцці Міхасы Лынькова — ён уступае ў рады ленінскай партыі камуністаў і атрымлівае накіраванне ў рэдакцыю газеты «Камуніст» для работы спачатку сакратаром, а потым і рэдактарам. Пяць год рэдакцыйнай дзейнасці выхавалі ў М. Лынькове баявога савецкага журналіста, пераканалі ў сіле мастацкага слова.

Правесці рэзкую грань паміж Лыньковым-журналістам і Лыньковым-пісьменнікам цяжка і цяпер, а тым больш немагчыма было гэта зрабіць на першых кроках літаратур-

най творчасці, калі адзін за адным з'яўляліся яго грамадзянскі ўсхваляваныя вершы, вострыя фельетоны, баявыя нарысы і дзелавыя карэспандэнцыі.

Вопыт непасрэднага ўдзельніка грамадзянскай вайны і актыўнага барацьбіта за стаўленне Савецкай улады ў нашай рэспубліцы даў магчымасць Міхасю Лынькову стварыць яркія вобразы людзей з чыстым сумленнем, такіх, як Міхась («Гой»), Васька Шкетаў («Над Бугам»), бывалы чырвонаармеец («Крот»). Услаўляючы героіку рэвалюцыйных год, пісьменнік адчувае ўсё час неабходнасць стварэння вобразаў, узятых з жывой рэчаіснасці. Так з'яўляецца цэлая галерэя тыпаў адыходзячага беларускага мястэчка з яго закарэласцю нораваў, а побач з ёй усё больш адчувальна ўрываюцца на старонкі лынькоўскіх апавяданняў і апавесцей людзі вызваленнай працы і, вядома ж, чыгуначнікі. У гады дзяцінства і юнацтва Міхась Лынькоў увабраў так многа паэзіі працы чыгуначнікаў, што пазней зацвердзіў сваё імя ў літаратуры, як пясняр рабочага класа.

У пачатку 30-х гадоў Міхась Лынькоў працуе ўжо ў Мінску — спачатку ў Дзяржвыдавцтве БССР, затым сакратаром аргкамітэта Саюза пісьменнікаў Беларусі. Як дэлегат ён выступае на Першым усеагульным з'ездзе савецкіх пісьменнікаў. Гэта былі для М. Лынькова гады вельмі плённай творчай і актыўнай грамадскай дзейнасці. Ён зноў вяртаецца да героікі грамадзянскай вайны і стварае стаўшую хрэстаматыйнай апавесць «Міколка-паравоз», піша цыкл «калгасных» апавяданняў.

Яркімі творамі зацвердзіў сябе Міхась Лынькоў як ваўнічы барацьбіт супраць мяшчанства, абыяцельшчыны і іншых заганаў чалавечай натуры. Барацьба за перавыхаванне чалавека працай ляжыць у аснове шматлікіх апавяданняў і апавесцей, створаных пісьменнікам у розныя гады.

Вялікая Айчынная вайна не толькі выявіла тытанічны характары, але і ў сваім усеабыдлым руху да перамогі стымулявала стварэнне мастацкіх твораў, значэнне якіх цяжка пераацаніць. У шэрагу такіх твораў і раман «Векапомныя дні». Работу над ім пісьменнік пачаў яшчэ ў грозны час вайны і працягваў многія гады пасля яе.

«Векапомныя дні» — маштабная па ахопу найбольш яркіх праяў усенароднай партызанскай вайны карціна барацьбы супраць фашысцкіх захопнікаў. Галоўны герой рамана — народ, мужны і няскораны, вясёлы і дасціпны, велічны ў любові да Радзімы і Камуністычнай партыі, грозны ў нянавісці да ворагаў. Народ-працаўнік, народ-воін, народ-пераможца адлюстраван у рамане «Векапомныя дні» як рухаючая сіла гістарычнага працэсу.

Пасляваенны перыяд у жыцці Міхасы Лынькова запоўнен нястомнай творчай працай і шырокай грамадскай і навуковай дзейнасцю. Ён дэпутат Вярхоўнага Савета рэспублікі, акадэмік АН БССР, член праўленняў саюзнай і рэспубліканскай пісьменніцкіх арганізацый. І зноў, як і ў маладыя гады, Міхась Лынькоў адпраўляецца ў паездкі, на гэты раз ужо за акіяны. Член урадавай дэлегацыі БССР на Асамблеях ААН, ён пяць разоў пабываў у Злучаных Штатах Амерыкі. Зарубежная рэчаіснасць, убачаная вачыма пісьменніка-камуніста, дала падставу для стварэння хваляючай кнігі «За акіянам», у якую ўваходзіць адно з яркіх апавяданняў «Агне Танганькі», што поўніцца гневам супраць прыгнечання каланіялізму.

Творы Міхасы Лынькова трывалі ўпісаны ў духоўнае аблічча сучаснасці як сваёй ідэйнай глыбінёй, так і дасканаласцю формы. Глыбокая ўнутраная музычнасць, уласцівая большасці кніг Міхасы Лынькова, разнастайныя паэтычныя тропы, сярод якіх пануе яркая метафара, сплаў сапраўднай народнасці з народнай філасафічнасцю ставяць яго творы ў шэраг выдатных узораў мастацкага слова. Пісьменнік бачыць тое, што з'явілася непазбежным вынікам гістарычнага працэсу, у мінулым ён разпазнае і тое, што было асуджана на паміранне, і тое, што павінна было расці, каб стаць нашым сёння. А гэта неад'емная рыса таленту сапраўднага мастака.

Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР за заслугі ў развіцці савецкай літаратуры, пісьменнік Міхась Лынькоў узнагароджаны ордэнам Кастрычніцкай Рэвалюцыі.

Уладзімір ЮРЭВІЧ.

ДОРОГОЙ ЧИТАТЕЛЬ!

Чтобы сделать газету «Голас Радзімы» более живой и интересной, нам нужна Ваша помощь.

Приглашаем Вас принять участие в заочной конференции читателей «Голасу Радзімы».

Хотелось бы услышать Ваше мнение о газете. Поэтому убедительно просим ответить на следующие вопросы:

Ваше имя _____

Адрес (если в адресе, по которому Вам направляется «Голас Радзімы» есть ошибки, известите об этом) _____

Возраст _____

Род занятий _____

Сколько лет читаете «Голас Радзімы»? _____

Желаете ли Вы получать «Голас Радзімы» в будущем году? _____

Какие меры для этого Вами приняты? _____

(оформлена подписка, никаких)

Ваше мнение о содержании «Голасу Радзімы», об оформлении газеты? _____

Каким образом можно улучшить газету? _____

Что бы Вы хотели прочитать в «Голасе Радзімы» в следующем году? _____

Благодарим Вас за ответы.

Ваши замечания и предложения будут использованы в нашей дальнейшей работе.

Пожалуйста, вырежьте этот опросный лист и с Вашими ответами вышлите его в адрес редакции: г. Минск-ГСП, Ленинский проспект, 44.

рода над гітлераўскай Германіяй. На вазах, графінах, бакалах будуць нанесены юбілейныя ўзоры, надпісы, малюнкi.

У ДЗЯРЖАўНАЙ філармоніі БССР адбыўся аўтарскі канцэрт аднаго з вядучых беларускіх кампазітараў, заслужанага дзеяча мастацтваў БССР Яўгена Глебава. Гучалі творы розных жанраў: ад буйных сімфанічных палотнаў да эстрадных мініячур. Адкрылі праграму Сімфанічны аркестр БССР і Акадэмічная харавая капэла, якія выканалі Трэцюю сюіту з новага балета «Ціль Уленипгель». Цёпла былі сустрэты таксама аркестравыя п'есы з цыкла «Харэаграфічныя навалы», і іншыя творы.

АБ'ЯДНАННЕ «Летаніс» кінастудыі «Беларусьфільм» выпусціла на экраны дакументальную стужку «Разам». Фільм расказвае пра Дні культуры Савецкай Літвы ў Беларусі ССР.

Гледачы ўбачаць на экране вядомых дзеячаў літаратуры і мастацтва Літвы і Беларусі, пазнаёмяцца з песнямі, танцамі, музыкай народаў-братоў, пачуюць выступленні нашых гасцей на ўрачыстых вечарах і сярбрскіх сустрэчах, якія праходзілі ў многіх гарадах і вёсках рэспублікі.

Над фільмам працавалі кінадакументалісты абедзвюх рэспублік.

1947 год. На здымку справа налева—М. ЛЫНЬКОУ, Я. КОЛАС, К. КРАПІВА, П. КАВАЛЁУ. Фота У. КІТАСА.

ДАРАГІ ЧЫТАЧ!

Каб зрабіць газету «Голас Радзімы» больш жывой і цікавай, нам патрэбна Ваша дапамога.

Запрашаем Вас прыняць удзел у завочнай канферэнцыі чытачоў «Голасу Радзімы».

Хацелася б пачуць Вашу думку адносна газеты. Таму пераканаўча просім адказаць на наступныя пытанні:

Ваша імя _____

Адрас (калі ў адрасе, па якім Вам накіроўваецца «Голас Радзімы», ёсць памылкі, паведаміце аб гэтым) _____

Узрост _____

Род заняткаў _____

Колькі год чытаеце «Голас Радзімы»? _____

Ці жадаеце Вы атрымліваць «Голас Радзімы» ў будучым годзе? _____

Якія захады для гэтага Вамі зроблены? _____

(аформлена падпіска, ніякіх)

Што Вы думаеце аб змесце «Голасу Радзімы», аб афармленні газеты? _____

Якім чынам можна палепшыць газету? _____

Што б Вы хацелі прачытаць у «Голасе Радзімы» ў наступным годзе? _____

Дзякуем Вам за адказы.

Вашы заўвагі і прапановы будуць выкарыстаны ў нашай далейшай рабоце.

Калі ласка, выражце гэты апытальны ліст і з Вашымі адказамі вышліце яго ў адрас рэдакцыі: г. Мінск-ГСП, Ленінскі праспект, 44.

ВАС ШУКАЮЦЬ СВАЯКІ І ЧАКАЮЦЬ

Дастанка Ганна Рыгораўна шукае свайго бацьку **ПЕКАРА Рыгора Аляксеевіча**, які прапаў без вестак у час Вялікай Айчыннай вайны.

Усіх, хто ведае што-небудзь пра лёс гэтага чалавека, просім паведаміць у рэдакцыю ці самой Дастанка Г. Р. па адрасу: Мінская вобласць, Любанскі раён, п/а Смольгава, в. Мардвілавічы.

Сідараў Сцяпан Фёдаравіч шукае брата **СІДАРАВА Івана Фёдаравіча**, 1926 года нараджэння, з вёскі Чартоўшчына (цяпер Сонечная) Горацкага раёна, якога ў 1944

годзе акупанты забралі на работы ў Германію.

Ён жа, Сідараў Сцяпан Фёдаравіч, шукае свайго дваюраднага брата **МАРКАЧОВА Канстанціна Іванавіча**, які нарадзіўся ў 1925 годзе ў вёсцы Чартоўшчына Горацкага раёна і ў час вайны быў вывезен у Германію. У 1945 годзе ад Маркачова К. І. прыйшло пісьмо з Францыі. Больш вестак ад яго не было.

Усіх, хто ведае што-небудзь пра лёс гэтых людзей, просім паведаміць у рэдакцыю ці самому Сідараву С. Ф. па адрасу: г. Горкі, вул. Інтэрнацыянальная, 44, кв. 21

ГУМАР

У паліцыі чуюцца тэлефонны званок, і нейкі мужчына блытана гаворыць:

— П-п-прышліце па-паліцыю. У майёй м-м-машыне ўкрадлі руль і ...і ...ўсе прыб-боры...

Праз некалькі мінут той жа голас паведамляе:

— Мож-ж-жаце нікога не прысылаць. Я проста сеў на задняе сядзенне...

Дырэктар звяртаецца да начальніка аддзела кадры:

— Знайдзіце на нашым прадпрыемстве чалавека — маладога, здольнага, ініцыятыўнага, які мог бы заняць маё месца.

— І тады?

— Як толькі знойдзеце такога, адразу ж звольніце.

У час свецкага прыёму жонка гаворыць мужу:

— Падумай крыху! Ужо пятнаццаты раз ты падыходзіш да буфета за віскі.

— Не турбуйся! Кожны раз

«БЕЛАРУСКАЕ НАРОДНАЕ ЖЫЛЛЁ»

У аснову кнігі «Беларускае народнае жыллё», выдзенай нядаўна, пакладзены гістарычны і сучасны матэрыял. Ён атрыман у апошнія гады, як кажуць, з першых рук, у выніку этнаграфічных экспедыцый па тэрыторыі рэспублікі. І гэта надае рабоце вялікую пераканаўчасць і дакладнасць.

Народнае жыллё разглядаецца калектывам аўтараў як неад'емная частка матэрыяльнай культуры. Дасканалыя або недасканалыя канструктыўныя прыёмы, развіццё планіроўкі памяшкання, узровень яго дэкарыроўкі, удаляе або няўдалае размяшчэнне асобных пабудов і цэлых паселішчаў у прыродна-геаграфічных зонах — усё гэта вызначае ступень развіцця матэрыяльнай культуры народа на пэўным гістарычным этапе.

У кнізе ахопліваецца больш чым стогадовы перыяд — ад сярэдзіны XIX і да 60-х гадоў нашага стагоддзя. Чытач можа прасачыць трансфармацыю народнага жылля, даведацца аб вялікіх сацыяльных заваёвах у сферы станаўлення і развіцця матэрыяльнай культуры беларускага народа.

Цікавым у пазнавальным і навуковым плане з'яўляецца раздзел аб паселішчах. Ён уключае у сябе матэрыял, у якім асвятляюцца такія важныя аспекты, як характарыстыка асноўных тыпаў сельскіх паселішчаў, іх планіроўка і памеры. Правільна адзначаецца, што паселішча — гэта катэгорыя гістарычная.

Сельскае паселішча заўсёды адрознівалася і адрозніваецца ад горада ў сілу свайго вытворча-эканамічнай спецыфікі, якая аказвае рашаючы ўплыў і на развіццё культуры. Гісторыя ўзнікнення і развіцця сельскіх паселішчаў у Беларусі, як вядома, вывучана далёка недастаткова. І ў гэтым плане новае даследаванне, аб якім ідзе гаворка, у выданай ступені ліквідуе прабел у беларускай гісторыцы - этнаграфічнай навуцы.

Чытач даведаецца з кнігі, што сельскія паселішчы як «прадукт» гаспадарча-вытворчай дзейнасці грамадства ўзніклі ў выніку працяглага і складанага працэсу развіцця сацыяльна-эканамічных адносін. Да сярэдзіны XIX стагоддзя на тэрыторыі Беларусі склаліся наступныя тыпы паселішчаў — сяло, вёска, мястэчка, ваколіца, засценак, хутар... Кожны з гэтых тэрмінаў абазначаў пэўны тып паселішча, хоць некаторыя з іх у асобных этнічных рэгіёнах мелі свае мясцовыя назвы. У кнізе прасочваецца трансфармацыя асноўных тыпаў сельскіх паселішчаў аж да нашых дзён.

Цікавымі і значнымі з'яўляюцца параграфы аб планіроўцы і памерах паселішчаў. У Беларусі склаліся наступныя тыпы планіровак сельскіх паселішчаў: скучаныя (бессістэмныя) або гнездавыя, лінейныя, вулічныя і іншыя. Узнікненне і развіццё гэтых відаў абумоўлівалася як прыродна-геаграфічнымі, так і сацыяльна-эканамічнымі

фактарамі, мясцовымі этнічнымі асаблівасцямі і традыцыямі.

Даследуюцца асноўныя тыпы пабудовы, якія бытавалі і бытуюць у Беларусі. Яны ў многім характэрны для ўсходніх славян. Гэта яшчэ раз падкрэслівае агульнасць гістарычных лёсаў славянскіх народаў.

Выдзяляюцца тры асноўныя тыпы забудовы сельскага двара: вяночны, пагонны і двор з незвязанымі пабудовамі. Усе іншыя (Г- і П-падобныя) прадстаўляюць сабой пераходныя формы ад аднаго тыпу да другога.

Спецыяльны раздзел у кнізе адводзіцца жыллю з яго разнастайнымі канструкцыямі і будаўнічымі матэрыяламі. Прасочваюцца шляхі развіцця і ўдасканалення канструкцый жылля.

Падводзячы вынік даследавання, аўтары правамерна ўдзяляюць значную ўвагу сучаснаму сельскаму жыллю, якому адведзены вялікі раздзел. Ён багата ілюстраван малюнкамі, фатаграфіямі, табліцамі. Даволі падрабязна расказваецца аб змяненнях у традыцыйным сельскім жыллі. Яны выкліканы ў савецкі час, і асабліва ў апошнія гады, вялікімі сацыяльнымі, навукова-тэхнічнымі і культурнымі пераўтварэннямі на вёсцы, з'яўляюцца вынікам вялікага прагрэсу нашага грамадства.

А. МЯЛЕШКА,
кандыдат гістарычных навук.

Шмат гадоў жыхар невялікага гарадка Ветка на Гомельшчыне **Фёдар Шкляраў** калекцыяніруе старыя рукапісы, рэдкія кнігі. Яго зборы маюць навуковую каштоўнасць.

НА ЗДЫМКАХ: Фёдар Шкляраў; адна з рэдкіх кніг калекцыі — «Павучальнае Евангелле» Івана Фёдарова.

Фота Ч. МЕЗІНА.

НАВАСЕЛЬЦЫ АЗЁРАЎ

У некаторых азёрах і сажалках рэспублікі з'явіліся навалельцы, прывезеныя з Далёкага Усходу. Гэта белы амур, белы і пярсты таўсталобік. Растуць яны вельмі хутка. Пачынаючы з трохгадовага ўзросту, прыбываюць у ваду на 2—3 кілаграмы ў год. Запусцілі, напрыклад, у 1971 годзе ў возера Белае ў Бярозаўскім раёне паўкілаграмавых рыб, а вылаўліваюць цяпер 7-кілаграмавых. Але і гэта не мяжа. Рыба можа дасягаць вагі ў 30 і больш кілаграмаў.

Амур і таўсталобік ужываюцца ў адным вадаёме з карпам. Як паказалі даследы, без дадатковай затраты нармоў з кожнага гентара сажалак можна атрымліваць прыбаўку ў 4—5 цэнтнераў рыбы.

Ёсць яшчэ адна вартасць у навалельцаў. Белага амура жартам называюць жывой касілкай. Ён з'ядае любую водную расліннасць, прадухляючы зарастанне вадаёмаў. Ежа таў-

сталобіна — дробныя зялёныя жывыя арганізмы, ад якіх у летні час вада «цвіце».

Супрацоўнікі Беларускага навукова-даследчага інстытута рыбнай гаспадаркі ўстанавілі, што рыбы-«меліяратары» ва ўмовах нашай рэспублікі эканамічна невыгодныя, але не ўзнаўляюць свайго статку. Тэрмін іх нерасту прыпадае на канец лета. Маляўкі, не паспеўшы дазімы падужэць, гінуць.

Як гэтага пазбегнуць? Калі пабудавалі Бярозаўскую ДРЭС, вада ў Белым возеры пацяплела на 8—10 градусаў. Запушчаныя сьцёлы белы амур і таўсталобік упершыню далі патомства прыкладна ў той жа час, як і на радзіме. Пачалося рассяленне гэтых рыб па вадаёмах рэспублікі. Сёлета атрымана ўжо 8,2 мільёна маляваў.

Ц. РАБЦАУ.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-65-84, 33-03-15, 33-65-91, 33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. № 1688.